

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1932/33

Zaljubljen v tri oranže

Premijera 3. novembra 1932

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : M. BRAVNIČAR

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 34/II

TELEFON 24-63

**ELEGANCA
TOČNOST
SOLIDNOST**

FRANCOSKI, ANGLEŠKI PLAŠČI

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 3. novembra 1932

Matija Bravničar:

„Zaljubljen v tri oranže“

Teater v najboljšem smislu besede. Moderna opera slikovitih scen, pravljicne vsebine, grotesknh tipov, sarkastično po-barvane tendence brez žaljivih in občutnih namigavanj; vse v okvirju stroge umetnosti.

In za vse: za otroke, za naivne ali razvajene poslušalce; za gurmane ali za neizbirčne; za učeno ali za neučeno publiko.

To je Prokofjeva opera: »Zaljubljen v tri oranže«, kuriozum letošnjega opernega repertoarja, ki so pri premijeri in pri reprijah vžgale s svojo neposredno silo, ki je tej operi lastna. Muzika je tesno zvezana s sijajnim tekstom in hodi vzporedno z dogodki na odru v skoraj brezprimerni skladnosti. Tekst je dvojček glasbe in glasba je dvojček teksta. Vsa opera pa je verižica glasbenih biserov, genijalnih domislekov, ki tvorijo organično celoto. Izjemo delata samo prolog in tretja slika, ki sta vsak zase enoten in vsak zase iz enega izliva. »Oranže« kažejo duhovitega in globokega avtorja, ki je dorastel vsem odrskim situacijam. Prepričevalen je prav tako v liričnih, kakor dramatičnih in burlesknh scenah. V bizarnosti ali karikaturi (peta slika, prihod pošasti) pa je edinstven. Sarkazem leži Prokofjevu globoko v krvi in se baš v tej operi prav rad pobaha z njim. V splošnem veje v tej muziki neka lahka reminiscenčnost, vendar le v toliko, v kolikor sliči cvetlični med čebelinemu, ki so ga te v svojih želodecih presnovale v popolnoma drugačno obliko in okus.

Iz vse Oranžne glasbe se čuti zdrava, krepka in izvirna muzikantska narav, polna soka, krvi in zanosa; večsi ponižna, večsih zelo drzna v sredstvih, kakor je pač scenična potreba. Karakteristično se mi zdi dejstvo, da je Prokofjev v Oranžah večinoma le na takih mestih atonalno kakofon, oziroma ostro disonanten, kjer hoče karikirati.

Težišče skladbe je bolj v domislekih nego v obdelavi. Muzika sama ostavlja vtis fragmentaričnosti, vendar gledalec ne občuti tega kot pomanjkljivost skladbe, temveč kot nujnost v tem načinu obdelave teksta in situacij. Vse glasbene misli v

teji operi so jedrnate in izrazite, ki jih stopnjuje skladatelj z briljantno instrumentacijo do največjega neposrednega učinka.

Iz teksta je izšla muzika in vendar je z njim popolnoma zraščena. To je največja vrлина te opere. Drug podpira drugega in podčrtava oboje. Skladnost med obema vpliva dvojno, od tod prepričevalnost in moč tega dela. (Aprila 1927.)

Sergej Prokofjev: „Zaljubljen v tri oranže“

Operе imajo tudi svoje usode, nekatere prav burne. Butterfly so izžvižgali pri premijeri, par let pozneje je šla zmago-slavno po vsem svetu; Carmen se je držala podobna usoda. Na Hoffmannovih pripovedkah je bilo dolgo časa neko »prokletstvo«, tako da se jih niso marsikje upali uprizarjati. Opera »Nema iz Portici« je bila povod za revolucijo itd. Tudi »Tri oranže« imajo svojo usodo in ta je zaenkrat Ljubljana. »Oranže« so uprizarjali že v drugih mestih, vendar niso našle nikjer toliko odziva kakor v Ljubljani. Pri nas je najpopularnejša sodobna opera. V naši operi je bila premijera tega dela novembra 1927. V dveh sezijah je bila izvedena 20krat. Prav gotovo svojevrsten rekord. Uspeh »Treh oranž« v Ljubljani je odmeval do Beograda in povabljeni smo bili, da gostujemo z njimi v Beogradu, Zagrebu in Splitu. Zanimivo pa je, da je veliki uspeh izginil, čim smo zapustili Ljubljano. V Beogradu in Zagrebu je bila kritika popolnoma na strani dela, publika pa precej manj kakor v Ljubljani, v Splitu pa so »Oranže« izzvale časopisno polemiko za in proti, ki je trajala še par tednov po gostovanju. Po petletnem odmoru so prišle spet v repertoar našega gledališča. Med tem časom smo slišali mnogo sodobnih oper, ki so po svojem konceptu, pa tudi po izbiri sredstev, veliko bolj levičarske kakor »Oranže«, zato mislim, da bo sprejela naša publika to izvrstno delo sodobne ruske operne tvorbe še bolj z veseljem kakor pred petimi leti. Vederemo!

*

Sergej Prokofjev je bil rojen 23. aprila 1891. na posestvu Sonzovka v Jekaterinoslavski guberniji. Na peterburškem konservatoriju je študiral od l. 1904. do 1909. pri Ljadovu, Wihtolu, Rimskem Korsakovu in Čerepninu, pozneje pa tudi v Moskvi pri Tanejevu. Leta 1918. je zapustil Rusijo in je šel za nekaj let na Japonsko in v Ameriko, leta 1922. pa se je naselil za nekaj časa v Ettalu (Oberammergau), pozneje v Parizu. Sedaj živi v Rusiji in se udejstvuje zlasti pot pianist. Njegova igra odgovarja stvarnosti, jasnosti, briljanci in živosti njegovih skladb. Glavni značaj njegovih skladb, posebno do 20. opusa je enakomerna in skoraj mehanična gladkost: brez šatirung in negotovosti, temveč ostro začrtanih linij in jasne zgradbe. Ritem je izrazit, vendar Prokofjev ne vstvarja novih ritmičnim formul,

temveč išče s ponavljanjem iste figure (ostinato) novih učinkov. Teme in motivi so navadno kratki, toda pregnantni in plastični; harmonija pri njegovih skladbah je trda in mestoma brutalna, n. pr. v »Sarcasmes« za klavir, njegovemu najbolj drznemu delu. Politonalnost je pri Prokofjevu sistematično izrazno sredstvo. V poznejših delih je nekoliko umirjenejši.

Kralj Tref (Betetto 1927)

Dela: Pesnitve; klavirske skladbe; 5 sonat; klavirski koncert; violinski koncert; uvertura na židovski tema; Scherzo za 7 fagotov; simfonieta; klasična simfonija; simfonične pesnitve; baletna suita »Chout«; 2 simfoniji; balet »Le Bouffon«; opere »Magdalena«, »Igralec« (po Dostojevskiju), »Zaljubljen v tri oranže« (premijera v Chicagu l. 1921.) itd.

Odmevi

ob priliki prve vprizoritve v Ljubljani, ter gostovanj v Beogradu, Zagrebu in Splitu

Dr. Stanko Vurnik v „Slovcu“

V petek, dne 21. t. m., je dala naša opera kot prvo premijero v tej sezoni ruskega modernega skladatelja S. Prokofjeva opero z gornjim naslovom.

Bila je to izredna novost za naše operne razmere. To delo je bilo najmodernejšo, kar je naše gledališče dosedaj zmoglo. Uprava se je bala, da naši ljudje še niso dorastli toliki novosti in da bodo starini v glasbenem okusu poizkušali žvižgati h »kafonijam« ali razglasiti delo kot nesmisel, ker očitno ne odgovarja nobeni tradicionalni šablona opere ne po formi ne po vsebini. No, bojazen je bila deloma neosnovana, zakaj že pred leti je isto občinstvo v koncertni dvorani »preneslo« Hindemitha, Honeggerja, Stravinskega, na drugi strani pa je Prokofjev pri nas hvalabogu prodril res z umetnostjo. Tudi najhujši staromodneži, kakor priča nedeljeno burno navdušenje nad delom pri premieri, so morali tu razumeti, zakaj se vrišč hudičev in copernic v peklu izraža z »grdoglasjem« in razklano harmonijo disonance in večtonaliteto. Sploh pa mislim, da niti časa niso imeli misliti na te teoretske sovražene reči, ko je pa sicer v praksi Prokofjev z veliko sugestivnostjo »zadetega« izraza, ostro glasbeno karakteristiko, neprecenljivim humorjem, da celo glasbenim sarkazmom, karikaturom (samo enega še poznam, ki mu tu stoji ob strani: Musorgski) v naskoku zmagal in prodrl in stopotjo izpreobrnil vse teoretske zmerjače na en mal k svoji umetnostni konfesiji! Štrifofu in Poliču, ki sta postavila to delo na naš oder, gre zasluga kakor misijonarjema, za zmago dela posebej pa še Štrifofovi interpretaciji, ki je s tako prepričevalno silo utrla pot živemu delu v duše in dala poskočiti naši operi na zelo kvaliteten in moderen nivo.

Kakorkoli, delo je biser v moderni operni literaturi, ki je tako pičila, genialno delo, ki »prime« kakor je svoje čase »prijel« Boris in baš tako zapusti nepozabne spomine in povzroči neodoljive umetnostne vtise. Pri vsem naslovu na zapad je Rus v njem Rus, njegov izraz, psihološka karakterizacija, humor, ritem in barva pa so specifično ruski.

Žiga Hirschler v „Jutranjem listu“

Prokofjeva »Tri naranče« neobičajno je zanimiva opera. To je »Petruška« s pjevanjem. Moramo i ovom prilikom opet žaliti, što su nas prijašnje uprave hranile nepotrebnim i zastarjelim djelima ruske operne literature, koje nam iza »Borisa« i »Snjeguročke«, više nijesu mogle pružiti ništa nova. »Tri naranče«

trebali smo dobiti, te bi za cijelo i uspjeh bio takav, kao od »Petruške«. U »Trim narančama« ključa isti bujni, groteskni i duhovit život, kao u »Petruški«. Puls je to modernog našeg osjećanja i napretka. Prokofjev je majstor ovog modernog načina. Svoje djelo obradio je kratkim duhovitim motivima, a tehnika mu je naravno najmodernija. Akordi, u kojima istodobno zazvuče tri, četiri ili pet poluglasova, to kod Prokofjeva nije ništa neobično. Nu, najoštrije disonance gube se u duhovitoj, genijalnoj instrumentaciji. Sve postaje zvuk, boja, efekt. Paralelni undecimni akordi ili paralelni kvartakordi (sagradjeni od pet jednu na drugu postavljenih kvarta) običajne su njegove finese. Osim toga voli Prokofjev ostinatne figure (bilo u diskantu ili basu), no on nikada ne pretjeruje i ne umara s njima. Duhovite ilustracije pojedinih scena (n. pr. tulenje vragova, kartanje itd.) djeluje naprosto kolosalno. To je najrafiniranija muzika, to je potencija i kulminacija orkestralnog izražaja! Snažno djeluje scena, kada se princ prvi puta nasmije. Kolike li snage u orkestru i zboru! Čovjek naprosto živi s onim figurama na pozornici, i priznajem, da sam i ja sa življim kucajem srca očekivao ovu scenu i da sam se nakon toga, što se princ nasmijao, upravo tako veselio, kao i čitav kraljevski zbor na pozornici, koji je od radosti zaplesao. I ja bi to najvolio učiniti... tako sam čutio istinu tog događaja. Ali kada nastupa Fata Morgana i vragovi — to fascinira, to djeluje! Pa ako Prokofjev spaja dva najoprečnija elementa — C-dur s H-durom istodobno — onda je to logično, onda i to ima svoj *raison d'être*.

Tekst opere napravio je po Gozziju sam kompozitor. Libreto je duhovit poput muzike. Osobe su živo prikazane, a onih deset čudaka, koji s postrance postavljenih loža promatraju cijelu radnju, s njom aktivno saradjuju i žive i koji s lopatom tjeraju s pozornice njima nećudne osobe; onda kuharica, koja pjeva s hrapavim basom, te one lirski-tragički-komički naštimane pojave, pa šupljoglavci, pijanci, požderuhi itd., itd., sve su to divno prikazane figure. Čovjek postaje slušajući tu operu dijete; to je prednost djela. Čovjek gledajući »Tri naranče« zaboravlja na svakdanje brige i jade; to je snaga djela. Čovjek se izvrsno zablavlja; to je uspjeh djela!

Lahman v „Novo Doba“

Pobjeda Sergija Prokofjeva u Splitu 20 : 1200.

Sinoćnja premijera Prokofjevljeve opere »Zaljubljen u tri oranže« izazvala je žive i protuslovne komentare, mnogo govora a vrlo malo pljeska. Da objasnimo naše dočnije izlaganje o razlozima takova prijema opere, nek nam se dozvoli jedno donekle odgovarajuće uporedjenje.

Pred par mjeseci u jednom ovdašnjem kinu davao se film »Šeherezada«. U njem sve neke nerealne, čudne stvari: ljudi

nestaju u podu, vrte se kao zvrkovi, kuće i predmeti imaju čudne oblike i sl. A ipak taj film, tipičan iluzionistički film, u stilu »Bagdaskog lopova« (sa Douglasom Ferbanksom) nešto je najljepše i najdražesnije što film može da daje: u njem divni ruski glumac Nikolaj Kolin igra jednog bijednog bagdaskog cipelara, koji proživje divan san da je postao kraljem. Zabuna jadtog cipelara koji se nalazi u carstvu svojih najdaljih sanja, dražesna njegova nespretnost u svem što radi, bogovsko blaženstvo nad punim trpezama i nad svim onim što je on samo priželjkivao — sve to, izraženo jednim finim stilom i sjajnom filmskom tehnikom — bilo je puno neke intimne, tanane ljepote, neke tragične komike sasvim nježno podertane. Sasvim naravno: film nije naišao ni na kakovo razumijevanje široke publike, pa čak ni onih intelektualaca koji vole da se popu kaže pop a bobu bob, da naranča ima oblik naranče a ne zemaljske kugle, a da prinčevi imaju propisne gajtane i ostruge i ne da se lome sa nekakvim blesavim pričama o narančama i prince-sama koji izlaze iz naranča . . .

Naveli smo slučaj da osvjetlimo i sinoćnje držanje publike sa Prokofjevljevom operom. U njoj je isto tako jedna dražesna priča, pola balet pola opera, pola feerija à la Maeterlinck (»Plava ptica«) a pola priča iz »Hiljadu i jedne noći«. Sve to je zadjenuto u modernu muziku, koja je mnogo blaže moderna od Stravinskijeve, mnogo lakše razumljiva na prvi mah od Wagnerove (nek se ovo shvati kao uporedjenje) i mnogo efektivnija od Debussy-jeve. Pa ipak: ona je bila prava »napast u dolini šentflorijanskoj«! Od 1200 gledalaca možda nas je s operom bilo oduševljenih 20, najveći dio ostao je zbunjen i apatičan, ne mogući da odredi svoje stanovište prema toj strahovito modernoj stvari, a jedan manji borbeniji dio intelektualaca (oni koji vole da se popu kaže pop a bobu bob) bio je prosto razljućen. Jedan se gospodin pola sata pozivlje na to da je »bio u milanskoj Skali« ali da ovakova šta nije vidio; drugi prosto »ne razumije sadržaj«, ma da mu je na programu otisnut kao u čitanci; jedna dama, koja je inače pjevačica, veli da bi »najvolila pobjeći«, jedan gospodin, elektrotehnički stručnjak, nalazi da ne valja »Beleuchtung« (ovako se stručno izražava), a drugi — valjda trgovac južnim voćem — tvrdi da na pozornici nisu tri naranče jer imaju oblik — limuna«.

Ne čini li se, zbilja, čovjeku da čita Cankara? Ali nije to ništa strašno. Poslije predstave, u razgovoru sa odličnim direktorom ljubljanske opere g. Polićem, mi smo se složili u tom, da je ovakav prijem sasvim u stilu, i da čovjek s njim može da bude zadovoljan. Ko je preksinoć slušao Verdija i plakao kad vojvoda od Mantove bigliše svoju ariju »Bella figlia del amore« — jedva da se je mogao da snadje sinoć pred ovim Rusom, rodjenim g. 1891., koji je mladom i muškom rukom preturio sve »leturine« otrcanih stogodišnjih orbestara, razjurio sve marionete sa sabljama, gajtanima i ostrugama, i bez ijednog mrtvaca

završio svoju lijepu priču za veliku djecu, za sve nas. Ni jednu riječ ne bi čovjek mogao da predbaci onom gros-u naše publike, koji je ostao hladan, sliježući ramenima. Ovaj bi dio, da ima prilike slušati operu nekoliko puta, postao njenim velikim prijateljem.

Ali onima koji su sa puno uvjerenja davali svoj negativni sud, onim intelektualcima »koji nisu razumjeli sadržaj«, kojima je kriv »Beleuchtung« ili forma naranče, tima bi se moglo štošta da predbaci. Oni bi n. pr. morali da nekiput zavire u jednu modernu pozorišnu reviju, te da vide šta producira moderni svijet. Tad bi se sjetili da poslije jednog Křenekova »Jonny svira« ili, još dalje, Stravinskijeva »Oedipus Rex«, ovakova muzika kao što je Prokofjevljeva nije nego gotovo moderni klasicizam, vidjeli bi, dalje, da oblik naranče nije nikako važan, jer se na pozornici stvari stilizuju. Oni se ne bi čudili: koga vraga rade oni »komunisti« s lopatama kod prosceniuma, jer bi se sjetili nekoliko modernih, i dramskih i opernih, djela u kojima je uveden u novoj formi »koros« iz starogrčkih tragedija, t. j. činilac koji upotpunjuje i, kad je potrebno, raspliče dramsku radnju. Mi — da nas se ne razumije krivo — ne kažemo da bi se time svima njima morao Prokofjevljev komad i da svidi; jer su pitanja ukusa delikatna a ukus svačija lična svojina —; ali oni barem ne bi apriorno pobijali, i to još s ovakovim argumentima, slične moderne stvari već bi kazali: tko zna, možda u njima ima nešto dobra što će vrijeme bolje istaći...

Medjutim, bilo kako bilo — Sergij Prokofjev, ruski kompozitor, auktor »Zaljubljen u tri oranže«, ako dozna za predstavu u Splitu, moći će da je nazove uspjehom i pobjedom, slovenskim uspjehom i slovenskom pobjedom. Broj od 20 oduševljenih, medju hiljadom neodređenih a dvije stotine protivnih — vrlo je dobar rezultat prve predstave u gradu, u kom je još pred petnaestak godina Verdi bio vrhunac glazbe i muzičke pozornice. Druga predstava, ako bi do nje došlo, pomjerila bi ovaj srazmjer znatno u korist one dvadesetorice, treća još više. Medjutim, i bez toga pobjede ovakovih sjajnih avantgardističkih umjetničkih djela ne računaju se strogo matematički, nego i 20 pro može da znači više nego 1200 contra. Kriterij obratan nego li kod footballa.

Dr. Viktor Novak v „Politiki“

Celokupni ansambl ljubljanske opere sinoć je prvi put gostovao u našem Narodnom Pozorištu. Nema sumnje da se ljubljanska opera predstavlja prestonici kao prvoklasna umetnička institucija, a isto vremeno i kao neobično smeoni pionir najmodernijih muzičkih nastojanja. Gosti su izveli osobito originalno delo ruskog ekspresioniste Sergeja Prokofjeva, operu »Zaljubljen u tri oranže«. Sergej Prokofjev pošao je u izgradnji svoje ličnosti smerom, koji su ukazala čuvena »Petorica«,

ali sa još smelijim i revolucionarnijim težnjama. Pored Igora Stravinskog, koji je potražio još pre tri decenije nemoguća i nepoznata muzička sredstva u svem svojem grotesnom stvaranju, S. Prokofjev pokazuje sa svojom fantastičnom groteskom obradom italijanske priče Karla Gocija, da je novotar veoma smelih ideja, muzičkih i literarnih. Jer, uz njegovu grotesknu muziku punu najživljih kontrasta, podvučenih u orkestru i sceni, paralelno se odvija i smeona karikatura stare opersko-

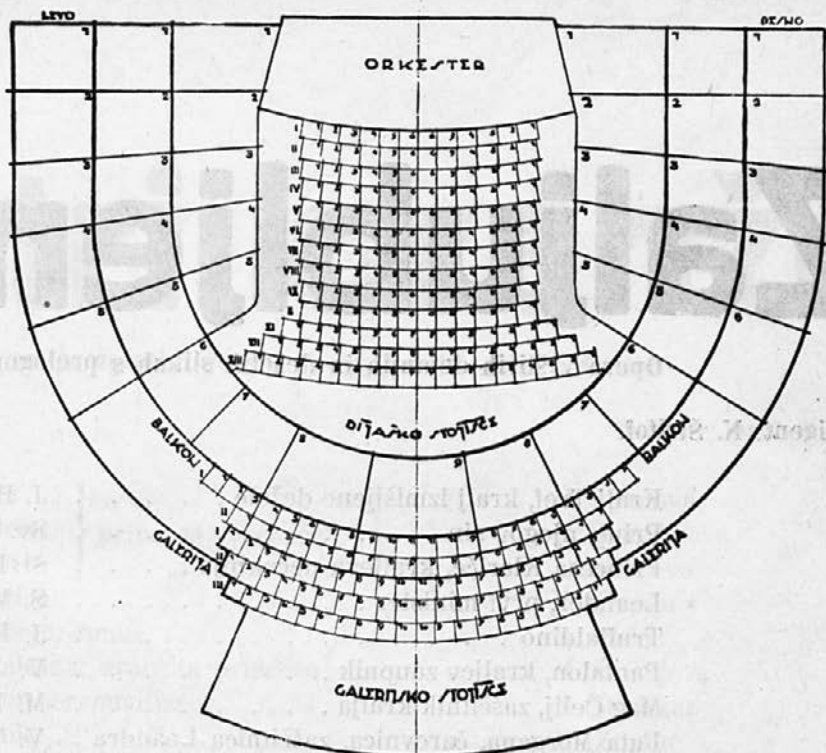

Vojaški figuri (1927)

scenske tradicije. I zato ova sjajna karikatura starog teatra i muzički, i sadržajno, odaje nove puteve kojima hoće da povedu teatersku, operску muziku, ovi odlučni novotari. Hoće li uspjeti? — pitanje je na koje je veoma teško dati odgovora. Barem, u koliko se tiče pokušaja S. Prokofjeva, u kojemu je i duhovitost, kao i poznavanje scenskih efekata, više spoljašnji izraz, namešten i sračunat. Više duhovitosti i logike matematike, nego spontani izraz umetničkog doživljavanja. Sva komika tih karikatura sa sračunatim scenskim efektima i pored unutrašnjih nejasnoća deluje tek svojom spoljašnošću. U svemu ima više elemenata za oko i duh, nego za srce...

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Zupančič. Urednik: M. Bravničar. - Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

A. PRELOČ

Ljubljana, Marijin trg - Tel. 3456

Zaljubljen v tri oranže

Opera v štirih dejanjih in desetih slikah s prologom po Carlozziju. Spisal in uglasbil Sergej Prokofjev. Prevel: N. Štritof.

Dirigent: N. Štritof.

Režiser: prof. O. Šest.

Kralj Tref, kralj izmišljene dežele J. Betetto
 Princ, njegov sin Sv. Banovec
 Princesa Klariče, kraljeva nečakinja Št. Poličeva
 Leander, prvi minister S. Magolič
 Truffaldino J. Rus
 Pantalón, kraljev zaupnik V. Janko
 Mag Čelij, zaščitnik kralja M. Rus
 Fata Morgana, čarovnica, zaščitnica Leandra V. Thierry

Lineta } princeze v oranžah { N. Španova
 Nikoleta } Š. Ramšakova
 Nineta } I. Ribičeva
 Kuharica D. Zupan
 Farfarelo, hudič B. Peček
 Smeraldina, arabska princesa M. Kogejeva
 Mojster ceremonijar F. Jelnikar
 Glasnik D. Zupan
 Trobentač * * *

Čudaki, tragiki, komiki, liriki, puhloglavci, hudički, dvorjani, pošasti, pijanci, požeruhi, stražniki, sluga.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Četek ob 20.

Konec po 22.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 48—
" II. - III. vrste	42—
" IV. - VI.	37 50
" VII. - IX.	33 50
" X.	29 50
" XI.	26 50
Lože Lože v parterju	158 —
" I. reda 1-5	158 —
" 6-9	188—

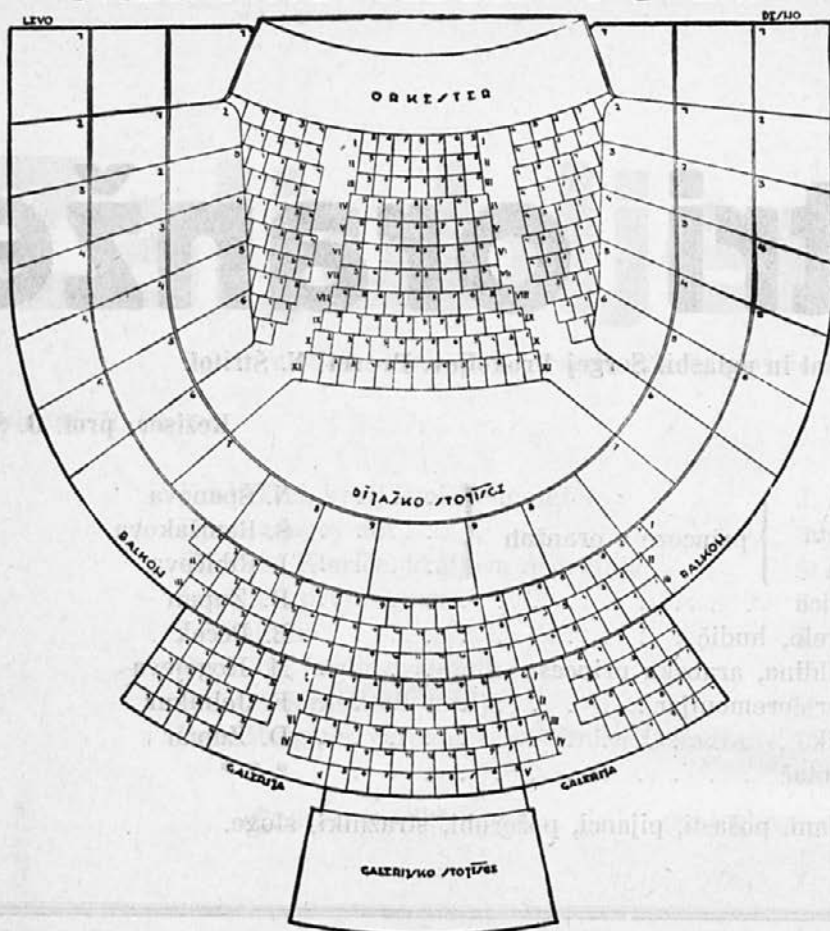
Nadaljni ložni	Din 27—
" I. redu	32—
Balkon: I. vrsta	26 50
" II.	21 50
" III.	16 50
" I. sedež	21 50
" II.	16 50

Galerija: Sedeži I. vrste	Din 15—
" II.	12 50
" III.	12 50
" IV.	10 50
" V.	10 50
Stojišče	4 50
Dijaško stojišče	7 50

Predpisana taksa za periferne fond je vračunana v cenah

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

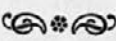

Bonboni, čokolade, bonbonijere, pecivo,
sadni soki, marmelade

ŠUMI

LJUBLJANA, GRADIŠČE 7-9

Tovarniška zaloga

Vedno sveže blago Nizke cene